

जनगणना विरुद्ध एनपीआर

सरकारी अधिकारी तुमच्या घरी येतील तेव्हा काय कराल

भारत सरकारने, एप्रिल २०२० ते सप्टेंबर २०२० यादरम्यान पर्यंत भारतातील सामान्य रहिवासी निश्चित करण्यासाठी घरोघरी जाऊन सर्वेक्षण केले जाणार असल्याचे अचानक जाहीर केले (राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी-एनपीआर). २०२१ मध्ये भारतात दर दहा वर्षांनी केली जाणारी जनगणना देखील होणे अपेक्षित आहे. एक अत्यंत आवश्यक आणि नियमित प्रक्रिया म्हणजे जनगणना, आणि दुसरी एनपीआर-एनआरसीची विवादास्पद प्रक्रिया, अशा या दोन प्रक्रियांना एकत्र करून, सरकार मुद्दाम गोंधळ आणि भीतीचे वातावरण निर्माण करित आहे.

जे २१ प्रश्न सरकार आता नवीन एनपीआर-२०२० च्या अंतर्गत विचारत आहे त्यांच्यामुळे आपल्या गोपनीयतेस धोका निर्माण झाला आहे, यामुळे पाळत ठेवली जाऊ शकते आणि सर्वात धोकादायक गोष्ट म्हणजे नागरिकत्वाच्या मतदानाच्या अधिकारापासून वंचित ठेवले जाण्यासाठी लोकसंख्येच्या काही घटकांना लक्ष्य करण्यासाठी ते मदत करू शकतात. एनपीआर-एनआरसी आणि जनगणना या दोन्ही प्रक्रिया एकत्र करून सरकार लबाडी आणि अप्रामाणिकपणा करत आहे. राज्य सरकारे दोन्ही सर्वेक्षणे एकाच वेळी करण्यासाठी समान अधिकारी नेमण्याची शक्यता आहे. म्हणूनच, आपण या दोन्ही गोष्टी स्पष्टपणे समजून घेणे आणि त्यांच्यामधील फरक ओळखणे आवश्यक आहे.

- आपण कोणत्या प्रश्नांची उत्तरे दिली पाहिजेत?
- कोणत्या प्रश्नांची उत्तरे देण्यास आपण नकार दिला पाहिजे का?
- का?

पहिली गोष्ट म्हणजे, एनपीआर प्रक्रिया नागरिकत्व कायदा १९५५ (नागरिकत्व दुरुस्ती कायदा २०१९) नुसार राबवण्यात येत आहे, तर जनगणना कायदा १९४८ नुसार जनगणना करण्यात येत आहे.

आपण जनगणनेसाठी तयार आहोत जशी ती २०११ मध्येही घेण्यात आली होती. आपला विरोध एनपीआर-एनआरसीला आहे!

जनगणना आणि एनपीआर मधील फरक आणि साम्यता

जनगणना	एनपीआर
जनगणनेचे प्रश्न अनिवार्य असतात आणि त्यांचे उत्तर द्यायलाच पाहिजे	एनपीआरचे प्रश्न ऐच्छिक आहेत. <u>तुम्ही त्यांना उत्तर न देण्याचा पर्याय निवडू शकता.</u>
जनगणनेच्या पहिल्या टप्प्यात विचारले गेलेले प्रश्न 'घराच्या यादीच्या गणती'शी संबंधित असतात जे घरात असलेल्या स्वच्छतागृहे, वीज, पाणीपुरवठा इत्यादी सुविधांशी संबंधित असतात.	एनपीआरमधील प्रश्न म्हणजे जनगणना घरांची माहिती अनुसूचीतील (दुसऱ्या टप्प्यातील) एक भाग आहे, ज्याची अंमलबजावणी २०२१ मध्ये होणार आहे; त्यापैकी पालकांचे जन्म स्थान आणि पालकांची जन्म तारीख असे प्रश्न सोडून जे यापूर्वी देखील कधी एनपीआर प्रक्रियेचा भाग नव्हते
जनगणना दर १० वर्षांनी नियमितपणे केली जाते. १८७२ पासूनची ही सोळावी आणि भारताच्या स्वातंत्र्यानंतरची आठवी जनगणना आहे	पहिली एनपीआर २०१० मध्ये झाली, ती २०१५ मध्ये सुधारित करण्यात आली. एनपीआर दर दहा वर्षांनी अद्ययावत केली जात असल्याचा दावा सरकारने केला आहे. <u>एनपीआर याद्या बनवणे किंवा माहिती संकलन नियमित कालावधीने केले जावे असे नियमांमध्ये म्हटले नाही.</u> म्हणूनच, एनपीआरमागील हेतूकडे सगळे संशयास्पदरीतीने पाहत आहेत.

जनगणना ही जनगणना कायदा १९४८ मधील तरतुदीनुसार केली जाते	एनपीआरला पूर्ण कायदेशीर मान्यता नाही. एनपीआर नागरिकत्व (नागरिक नोंदणी आणि राष्ट्रीय ओळखपत्रे जारी करणे) नियम, २००३ अंतर्गत राबविण्यात येत आहे, हा एक दुय्यम कायदा आहे. नियम कार्यकारीणी / सरकारद्वारे बनवले जातात आणि संसदेद्वारे त्यांची छाननी केली जात नाही
घर यादी गणनेत प्रश्नांची स्वतंत्रपणे उत्तरे देणे आवश्यक आहे, उत्तरांचे रकाने रिक्त असतील	एनपीआर अनुसूचीमध्ये बहुतेक उत्तरांचे रकाने आधीच भरलेले असतील कारण हा एनपीआर अद्ययावत करण्याचा कार्यक्रम आहे. <u>ही माहिती तुम्ही सत्यापित करू शकता किंवा सत्यापित करण्यास नकार देऊ शकता.</u>
जनगणना प्रक्रिया एनआरसीशी संबंधित नाही	एनपीआर हे एनआरसीच्या निर्मितीच्या दिशेने पहिले पाऊल आहे. हे केवळ २००३ च्या नियमातच नमूद केलेले नाही तर हे शासनाने देखील संसदेत आणि गृहमंत्रालयाच्या २०१८-१९च्या वार्षिक अहवालामध्ये मान्य केले आहे.
जनगणने दरम्यान, जनगणना अधिनियम १९४८ च्या कलम ८ अन्वये अचूक माहिती देणे अनिवार्य आहे, ज्यामध्ये असे नमूद केले आहे की ज्या प्रत्येक व्यक्तीला (जनगणनेच्या उद्देशाने अधिकृत राजपत्रात प्रकाशित केला गेला आहे) असा कोणताही प्रश्न विचारला जाईल ती व्यक्ती त्या प्रश्नाचे तिच्या ज्ञानानुसार योग्य ते उत्तर देण्यास कायद्याने बांधील असेल.	एनपीआरमधील प्रश्नांची उत्तरे देणे एखाद्या व्यक्तीस कायद्याने बंधनकारक नाही. मात्र, नियम ९ आणि ७ नुसार प्रत्येकाला नोंदणी करावी लागेल आणि कुटुंब प्रमुखाने एनपीआर प्रश्नांची उत्तरे दिली पाहिजेत अन्यथा त्याला रु. १०००/- दंड होईल. म्हणजेच उत्तरे न देणे हे ऐच्छिक आहे परंतु तुम्ही उत्तर न दिल्यास सरकार तुम्हाला संशयास्पद नागरिक (डीसी) म्हणून घोषित करेल किंवा करू शकेल. *
जनगणना हा प्रशासकीय हेतूसाठी आणि आर्थिक आणि सामाजिक संशोधन व नियोजनाच्या अनेक बाबी तसेच सरकारच्या धोरण आखण्याच्या (कल्याणकारी योजना इ.) अनेक पैलूसाठी आवश्यक असलेल्या राष्ट्रीय लोकसंख्येच्या माहितीचा प्राथमिक स्रोत आहे.	एनपीआर ही एक राष्ट्रीय लोकसंख्या नोंदणी आहे ज्यात देशातील सर्व 'सामान्य रहिवाशां'चा तपशील असेल जरी ते भारताचे नागरिक असोत किंवा नसोत. अखिल भारतीय एनआरसीसाठी डेटाबेस तयार करण्यासाठी एनपीआर प्रक्रिया राबवली जात आहे
जनगणनेची माहिती भारतात दोन टप्प्यात गोळा केली जाते. पहिला टप्पा घरांची यादी करण्याचा असतो तर त्यानंतरचा दुसरा टप्पा घरगुती माहितीचे संकलन करण्याचा असतो.	एनपीआर हा एनआरसीचा पहिला टप्पा मानला जाऊ शकतो, एक अशी जी प्रक्रिया अखिल भारतीय एनआरसीच्या आधीची आहे
एनपीआर प्रक्रिया घरांच्या यादीची गणना किंवा २०२१च्या जनगणनेच्या पहिल्या टप्प्यासोबत एकाच वेळी राबवली जात आहे. या दोन्ही प्रक्रिया १ एप्रिल २०२० रोजी सुरू होणार आहेत आणि ३० सप्टेंबर २०२० रोजी संपणार आहेत. (स्रोत: एनपीआरशी संबंधित गृह मंत्रालय-एमएचए-द्वारा जारी केलेली सूचना पुस्तिका)	

आणि हो, एनपीआर नोंदणी करण्याच्या आदेशाची राजपत्रित प्रत अधिकृत वेबसाइटवरून गहाळ आहे! असे का?

☒ जनगणनेचे प्रश्न ज्यांची आपण उत्तरे दिलीच पाहिजेत:	☒ एनपीआर अनुसूचीचे प्रश्न ज्यांची आपण उत्तरे देण्याची गरज नाही:
जनगणना घरांच्या यादीची अनुसूची: १. बिल्डिंग क्रमांक (महापालिका किंवा स्थानिक प्राधिकरण किंवा जनगणना क्रमांक).	एनपीआर अनुसूचीमधील बहुतांश रकाने आधीच भरलेले असतील कारण हा डेटा २०१० मध्ये या आधीच गोळा केला आहे आणि २०१५ मध्ये अपडेट केला आहे. त्यामुळे या डेटामधील बदलच केवळ नोंदवले जातील. अनुसूची/प्रश्नावलीमध्ये याआधीच भरलेला डेटा तुम्हाला सत्यापित करावा लागेल. गृह राज्यमंत्री (एमओएस) जी. किशन रेड्डी यांनी स्पष्ट

२. जनगणना घर क्रमांक. ३. जनगणना घराचा मजला, भिंत आणि छप्पर यांसाठी प्रमुख्याने वापरलेले साहित्य. ४. जनगणना घराचा वापर निश्चित करा. ५. जनगणना घराची स्थिती. ६. कुटुंब क्रमांक. ७. घरामध्ये सामान्यपणे राहणाऱ्या व्यक्तींची एकूण संख्या. ८. कुटुंब प्रमुखाचे नाव. ९. कुटुंब प्रमुखाचे लिंग. १०. कुटुंबप्रमुख अनुसूचित जातीचा/अनुसूचित जमातीचा/इतर आहे का ११. जनगणना घराच्या मालकी हक्काची स्थिती. १२. पूर्णपणे कुटुंबाच्या ताब्यात असलेल्या निवासी खोल्यांची संख्या. १३. कुटुंबात राहणाऱ्या विवाहीत जोडप्यांची संख्या. १४. पिण्याच्या पाण्याचा प्रमुख स्रोत १५. पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोताची उपलब्धता. १६. प्रकाश व्यवस्थेचा प्रमुख स्रोत. १७. शौचालयाची उपलब्धता. १८. शौचालयाचा प्रकार. १९. सांडपाणी निस्सारण २०. स्नानगृहाची उपलब्धता २१. स्वयंपाक आणि एलपीजी/पीएनजी कनेक्शनची उपलब्धता. २२. स्वयंपाकासाठी वापरले जाणारे मुख्य इंधन २३. रेडिओ/ट्रांजिस्टर २४. दूरदर्शन. २५. इंटरनेटची उपलब्धता.	<u>केल्यानुसार एनपीआरच्या प्रश्नांची माहिती देणे ऐच्छिक आहे.</u> <u>याचा अर्थ एनपीआरच्या अनुसूचीमध्ये विचारलेली माहिती देण्यास तुम्ही नकार देऊ शकता</u> जनगणना घर क्रमांक आणि कुटुंब क्रमांक • सध्याचा पत्ता (पूर्व भरलेला) • पिन कोड (पूर्व भरलेला) • कुटुंबाची स्थिती (उपलब्ध / बंद / जागा बदलली / गणना करता आली नाही / नवीन) • सदस्यांची संख्या (पूर्व भरलेले) • व्यक्तीचे संपूर्ण नाव (पूर्व भरलेले) • घरातील सदस्याची उपलब्धता • कुटुंब प्रमुखाशी नाते • लिंग (पूर्व-भरलेले) • वैवाहिक स्थिती • जन्मतारीख (पूर्व भरलेले) • जन्म ठिकाण (पूर्व भरलेले) • घोषित केल्यानुसार राष्ट्रीयत्व (पूर्व भरलेले) सूचना: नोंदविलेले राष्ट्रीयत्व हे प्रतिसादकर्त्याने घोषित केल्यानुसार असते. यामुळे भारतीय नागरिकत्वाचा कोणताही हक्क प्राप्त होत नाही • पासपोर्ट क्रमांक (भारतीय असल्यासच ते पासपोर्ट क्रमांक विचारू शकतात) सूचना पुस्तिकेत म्हटले आहे की, “<u>जर</u> प्रतिसादकर्त्याने पासपोर्ट क्रमांक प्रदान केला तर...” ज्याचा अर्थ असा घेतला जाऊ शकतो की मागितलेली माहिती ऐच्छिक आहे. याचा अर्थ <u>तुमच्याकडे पासपोर्ट असला तरीही तुम्ही पासपोर्ट क्रमांक न सांगण्याचा पर्याय निवडू शकता.</u> • शैक्षणिक पात्रता • व्यवसाय / कामकाज • कायमचा रहिवासी पत्ता (पूर्व भरलेला) • शेवटच्या निवासाचे ठिकाण आणि मुक्कामाचा कालावधी Q 12. Whether Staying at present place since birth 12 (a) Yes/No,

२६. लॅपटॉप / संगणक. २७. दूरध्वनी / मोबाईल फोन / स्मार्टफोन. २८. सायकल / स्कूटर / मोटरसायकल / मोपेड. २९. कार / जीप / व्हॅन. ३०. घरात सेवन केले जाणारे मुख्य धान्य. ३१. मोबाइल क्रमांक (केवळ जनगणना संबंधित संपर्कासाठी). * संदर्भ: ओआरजीआय राजपत्र अधिसूचना (घरांची यादी करण्याचा कालावधी आणि घरांच्या यादीसाठी व जनगणना २०२१ च्या घरांच्या गणतीसाठी प्रश्न) दिनांक ०७-०१-२०१९	if No, fill 12(b), else skip 12 (b) (i) Duration of stay at present place in years 12 (b) (ii) Place of Last residence <table border="1"> <tr> <td>12(a)</td> <td>Yes</td> </tr> <tr> <td>12 (b) (i)</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>12 (b) (ii)</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>State/Country</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>District</td> <td>-</td> </tr> </table>	12(a)	Yes	12 (b) (i)	-	12 (b) (ii)	-	State/Country	-	District	-				
	12(a)	Yes													
	12 (b) (i)	-													
	12 (b) (ii)	-													
	State/Country	-													
	District	-													
	Whether Staying at present place since birth 12(a) Yes/No, if No, fill 12(b), else skip 12 (b) (i) Duration of stay at present place in years 12 (b) (ii) Place of Last residence <table border="1"> <tr> <td>12 (a)</td> <td>No</td> </tr> <tr> <td>12 (b) (i)</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>12 (b) (ii)</td> <td>Patna</td> </tr> <tr> <td>State/Country</td> <td>Bihar</td> </tr> <tr> <td>District</td> <td>Patna</td> </tr> </table>	12 (a)	No	12 (b) (i)	5	12 (b) (ii)	Patna	State/Country	Bihar	District	Patna	• वडील, आई आणि जोडीदाराचा तपशील (अनिवार्य नाही)			
	12 (a)	No													
	12 (b) (i)	5													
	12 (b) (ii)	Patna													
State/Country	Bihar														
District	Patna														
<table border="1"> <tr> <td>Q.13(i) If father, mother and spouse are not enumerated in this household or not alive, write their names along with date of birth else write serial number</td> <td>Q.13(ii) Place of Birth of Father & Mother If within India, write the name of the state and district if outside</td> </tr> </table>	Q.13(i) If father, mother and spouse are not enumerated in this household or not alive, write their names along with date of birth else write serial number	Q.13(ii) Place of Birth of Father & Mother If within India, write the name of the state and district if outside	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>India, Write the name of the country and put '-' for district</td> </tr> <tr> <td>Father's Name Ashok Kumar Bhardwaj (DOB as DD-MM-YYYY)</td> <td>State/Country Uttar Pradesh District Banda</td> </tr> <tr> <td>2 5 1 1 1 9 3 0</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mother's Name (DOB as DD-MM-YYYY)</td> <td>State / Country Uttar Pradesh District Sitapur</td> </tr> <tr> <td>0 4</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Spouse's Name Naina Bhardwaj</td> <td></td> </tr> </table>		India, Write the name of the country and put '-' for district	Father's Name Ashok Kumar Bhardwaj (DOB as DD-MM-YYYY)	State/Country Uttar Pradesh District Banda	2 5 1 1 1 9 3 0		Mother's Name (DOB as DD-MM-YYYY)	State / Country Uttar Pradesh District Sitapur	0 4		Spouse's Name Naina Bhardwaj	
Q.13(i) If father, mother and spouse are not enumerated in this household or not alive, write their names along with date of birth else write serial number	Q.13(ii) Place of Birth of Father & Mother If within India, write the name of the state and district if outside														
	India, Write the name of the country and put '-' for district														
Father's Name Ashok Kumar Bhardwaj (DOB as DD-MM-YYYY)	State/Country Uttar Pradesh District Banda														
2 5 1 1 1 9 3 0															
Mother's Name (DOB as DD-MM-YYYY)	State / Country Uttar Pradesh District Sitapur														
0 4															
Spouse's Name Naina Bhardwaj															
	• आधार क्रमांक (उपलब्ध असल्यास) (स्पष्टपणे म्हटले आहे की “आधार क्रमांक रहिवाशांनी स्वेच्छेने प्रदान केल्यासच गोळा करावा.”) • मोबाइल नंबर (पूर्व भरलेला) • मतदार ओळखपत्र क्रमांक (उपलब्ध असल्यास) • ड्रायव्हिंग परवाना क्रमांक (उपलब्ध असल्यास) जर वरीलपैकी कोणतेही आकडे उपलब्ध नसतील तर ती जागा रिक्त ठेवली जाऊ शकते. म्हणजेच, तुम्ही तुमची इच्छा असल्यासच ही माहिती प्रदान करू शकता.														

आम्हाला आपले समर्थन पाठवा info@cjp.org.in वर किंवा आमच्याशी संपर्क साधा +९१ ७५०६६६११७१.

ट्विटर: @cjpindia

इन्स्टाग्राम: @cjpindia

फेसबुक: facebook.com/cjpindia

 cjp.org.in